



"Om jag själv får välja vill jag äta samma mat varje dag"

Sensorisk hyperkänslighet vid NPF

Vem är jag?

Jeanette Jansson, Leg Dietist,
mångårig arbetslivserfarenhet från
barnmedicin, BUP, sjukhus,
habilitering, utvecklingsarbete etc



NPF=Neuropsykiatriska
funktionshinder

ADHD och autism

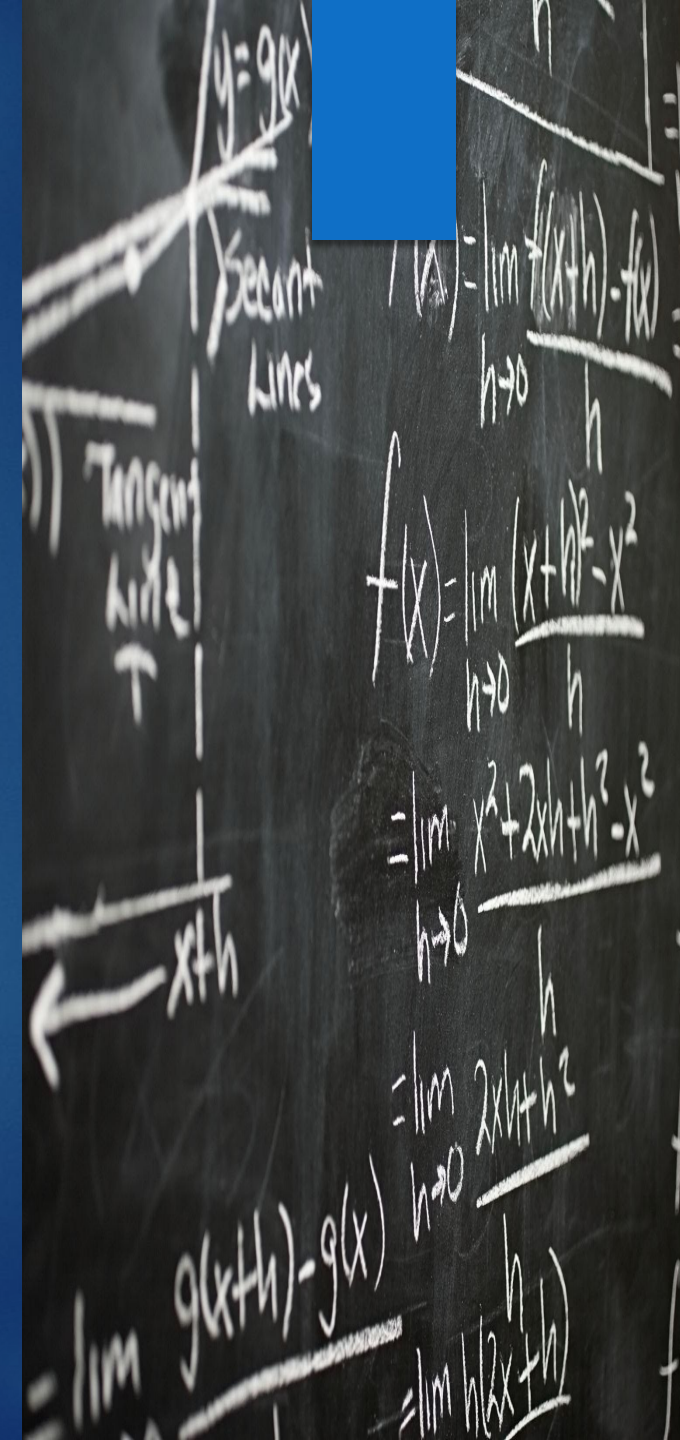
Attention Deficit Hyperactivity Disorder= **ADHD**

Vad kännetecknar?

- nedsatta exekutiva förmågor
- med eller utan hyperaktivitet

Prevalens?

7,2 %





Autismspektrumtillstånd=**AST**

Vad kännetecknar?

- Socialisering
- Kommunikation
- Föreställningsförmåga

Prevalens?

1-1,5 %

Sensorik

Smak

Ljud

Utseende

Lukt

Känsla

Personer med NPF har annorlunda sensorik (jämfört med neurotypiska personer)

Neurotypisk = person utan NPF

Upplevelsen...

... kan variera
från person till
person

... påverkas av
andra faktorer

... ändras över
tid

Hur kan mat och
måltidsmiljö upplevas vid
NPF?

Inifrånperspektivet





Barn och ungdomar berättar

”mamma säger att äpplejuice är gott
men jag tycker det smakar surt”

”banan känns vasst i munnen”

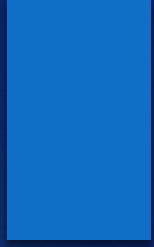


Är smak något
objektivt?





”det luktar massor - julmat. Inte min favorit. Jag får kväljningar”



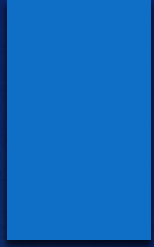
”det stinker stekt mat i matsalen – mår
skit av det”




”hatar att höra syrran och pappa
tugga. Kan inte koncentrera mig på
min mat”



Måltidsmiljö –
samma för alla?



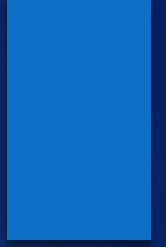
”jag får panik om jag inte har planerat vad jag ska äta under en vecka”



”När jag försöker pröva något nytt så är det som en stor spärr. Det handlar inte om smak, konsistens eller lukt. Jag får kväljningar för varje tugga, efter ett tag starkt illamående. Det handlar om att det är något nytt och oväntat.”



”om jag själv får välja vill jag äta
samma mat varje dag”

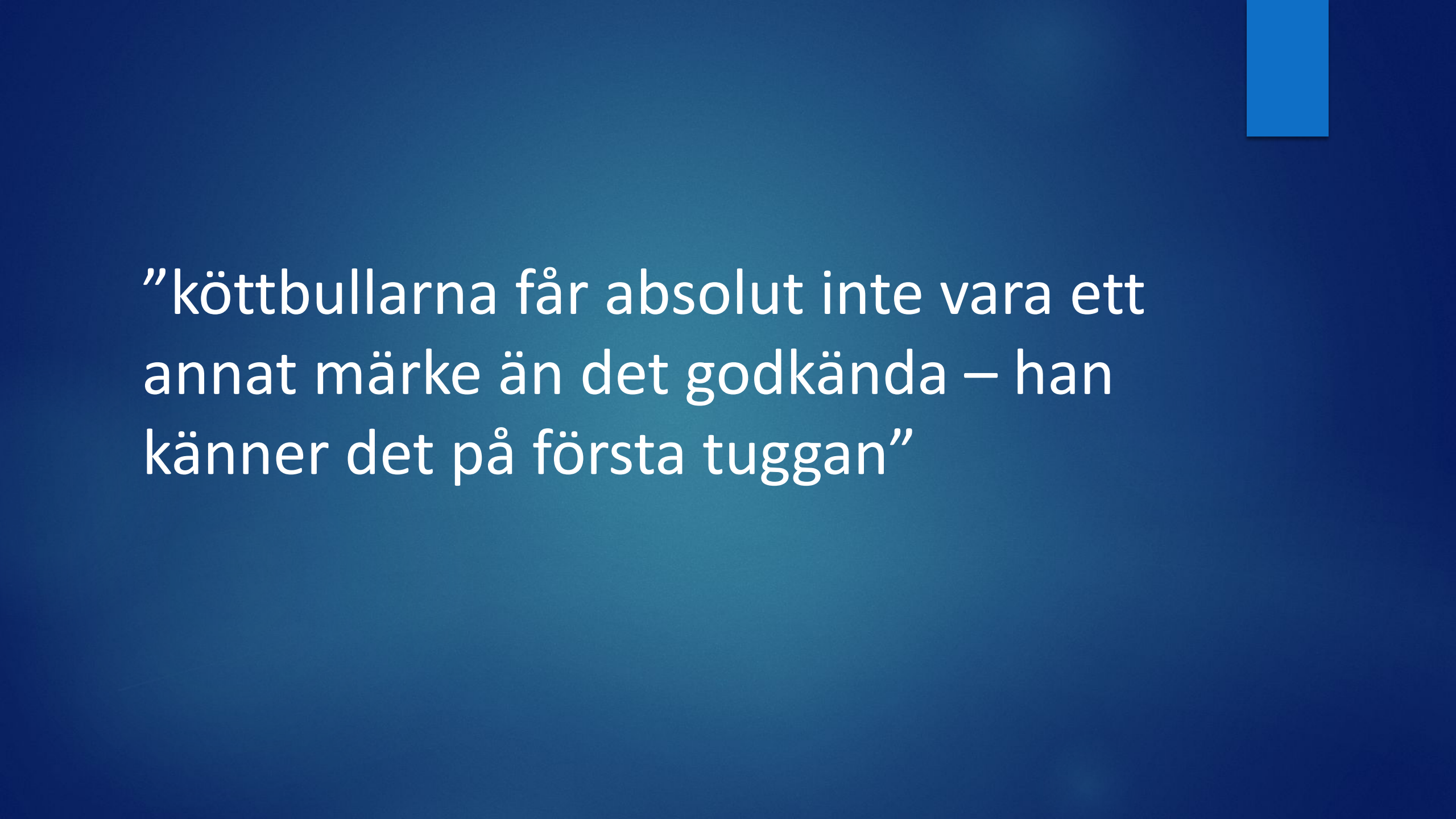


”varje gång vi skulle äta så
var jag ett problem”



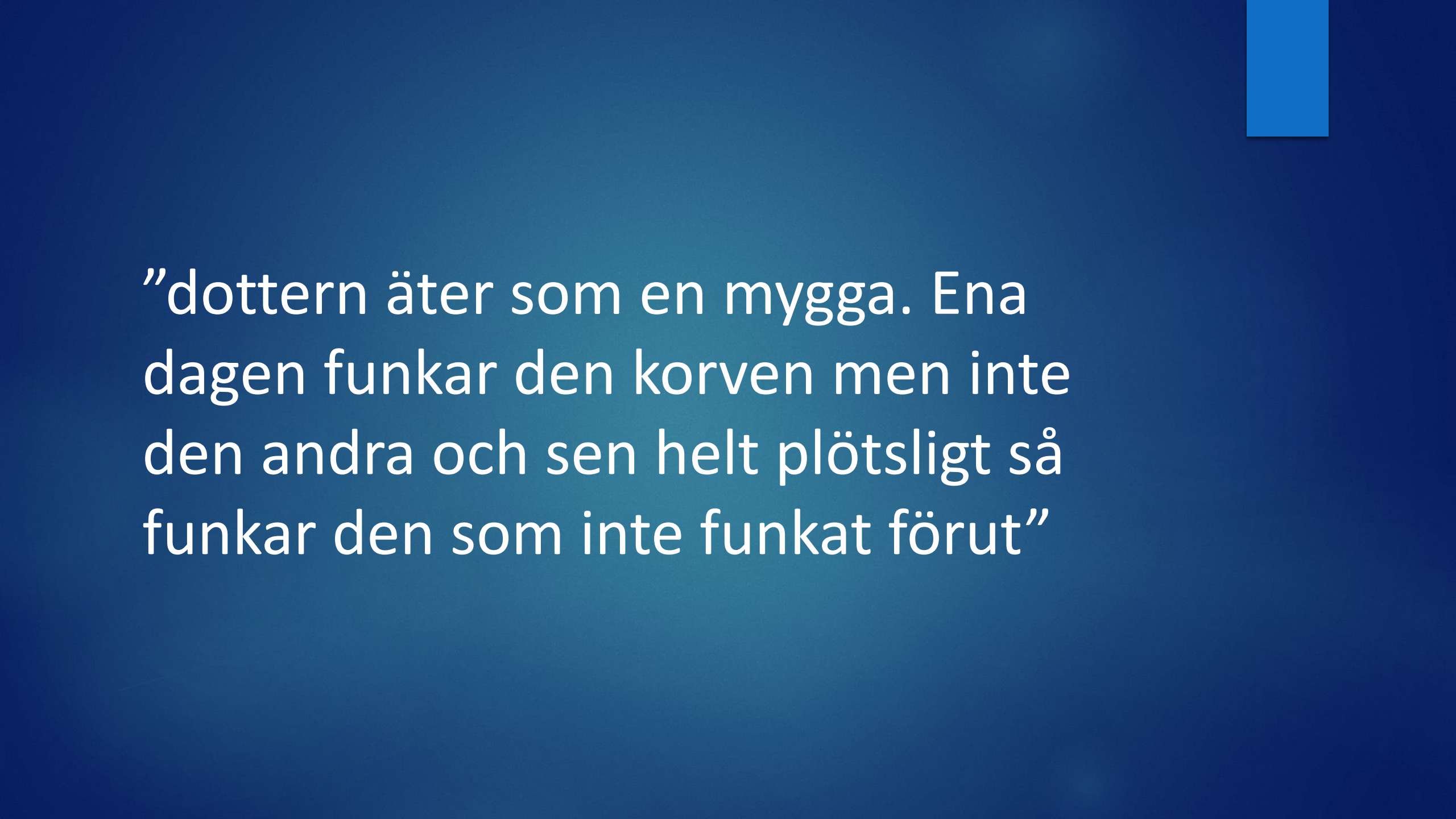
Föräldrar berättar



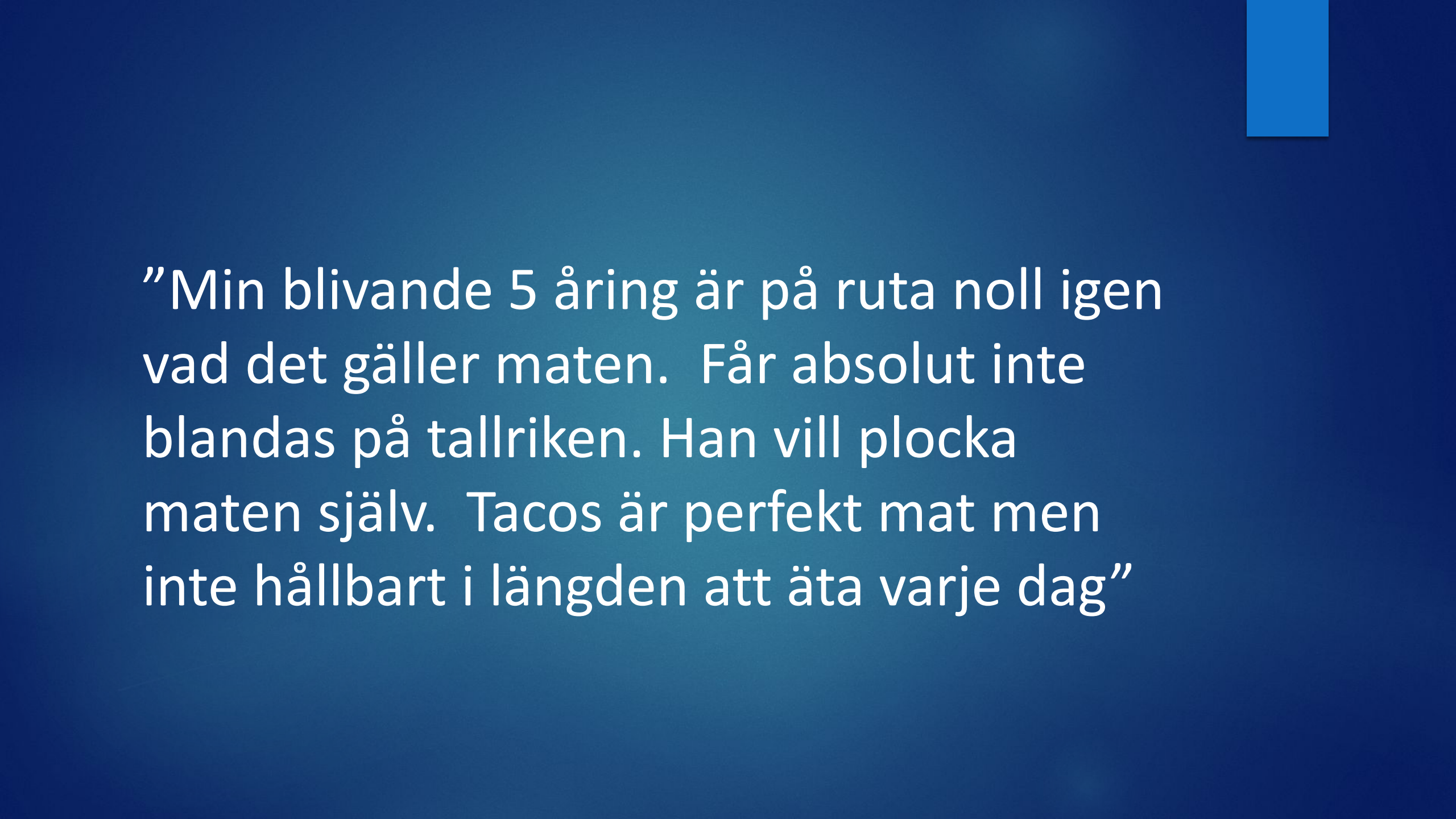


”köttbullarna får absolut inte vara ett annat märke än det godkända – han känner det på första tuggan”


”mitt barn äter bara kall potatis –
hon vägrar potatis i alla andra
varianter. Det får vara så”



”dottern äter som en mygga. Ena dagen funkar den korven men inte den andra och sen helt plötsligt så funkar den som inte funkat förut”



”Min blivande 5 åring är på ruta noll igen vad det gäller maten. Får absolut inte blandas på tallriken. Han vill plocka maten själv. Tacos är perfekt mat men inte hållbart i längden att äta varje dag”



”Både sonen och jag är selektiva. Jag har medelsvår adhd och har svårt med maten. Konsistens osv. Jag kan känna att jag rent av vill bryta ihop om det blir fel, trots att jag är vuxen”

NPF och ätande– det kan bli ordentligt utmanande

äter för lite?

äter för mycket?

äter ensidigt?

äter annorlunda?

obesitas/
undervikt

"ätovilja"

jobbiga
känslor: rädsla,
regler och
tvång

goda råd,
press, ständigt
negativa
upplevelser

Att reflektera över:

Vad är normalt ätande? Vad är avvikande?

Sensorisk hyperkänslighet utan NPF?

Hur kan dietister förhålla sig till sensorisk hyperkänslighet?

- I klinisk behandling?
- Vid utformning av vårdprogram och behandlingsmodeller?
- I patientmötet?

Hur möjliggör vi (jämlik tillgång till) stöd,
råd och behandling till personer med
NPF?

Så här tänker jag

Att äta "annorlunda" - logiskt och rimligt vid NPF

Funktionsrätt-/barnperspektivet:

- att slippa hanteras som ett problem
- rätt till frisk tillväxt och god nutrition – förståelse, stöd och anpassningar

Ökad NPF-kompetens i HoS, skola, kommuner etc behövs

Personcentrad vård – vem har jag framför mig?

Tack!

Hör gärna av er - ni når mig här:

jeanettej_gbg@hotmail.com